

Franciscaans Studiecentrum

Franciscaanse waarden verbinden aan maatschappelijke thema's in deze tijd

Het Franciscaans Studiecentrum (FSC) organiseert op 12 en 13 maart 2020 een tweedaags congres met als onderwerp 'Duurzame duurzaamheid. Ecologische bekering en betrokkenheid'. Reden genoeg om in gesprek te gaan met Krijn Pansters, een van de medewerkers van het FSC. Hij vertelt hoe het instituut hedendaagse maatschappelijke vragen probeert te beantwoorden vanuit de spiritualiteit van de middeleeuwse Franciscus en Clara.

Duurzame duurzaamheid: wat moeten we daar onder verstaan?

Krijn: "Duurzaamheid, zorg voor de schepping is een thema dat bij uitstek past bij de franciscaanse spiritualiteit. En het is op dit moment een heel actueel thema. Maar bij het nadenken over oplossingen voor klimaatverandering en opwarming van de aarde wordt vaak heel erg gedacht vanuit economische en technische oplossingen, 'technofix'. Dit congres gaat over een perspectiefwisseling: we moeten niet alleen vanuit menselijke beheersbaarheid denken. We bekijken de vraag meer vanuit een ecologisch-ethisch perspectief. Om duurzaamheid daadwerkelijk duurzaam te maken, dus

blijvend verankerd in het gedrag van mensen, moeten we werken aan een omslag in de houding van mensen. Niet meer gericht op eigenbelang, maar op een besef van gedeelde waarden. Het gaat om een ethiek van het 'niet-ik'.

Duurzaamheid is een van de thema's waar het FSC zich de laatste jaren op richt. Wat zijn de andere thema's en hoe zijn die zo gekozen?

"Het FSC is in 1985 opgericht door de drie franciscaanse orden in Nederland: Minderbroeders Franciscanen, Minderbroeders Conventuelen en Minderbroeders Kapucijnen. Aansluitend bij het Tweede Vaticaanse Concilie, wilden ook deze orden

hun eigen spiritualiteit beter leren kennen. Er werd een stichting opgericht en enkele geleerde franciscanen zijn de bronnen systematisch gaan bestuderen en vertalen. Voorheen leefden de broeders wel volgens deze spiritualiteit, maar de oorspronkelijke bronnen waren ze wat uit het oog verloren. In eerste instantie werd het FSC vooral gerund door franciscanen, in de loop der jaren

zijn er meer leken komen werken, zoals ik. Toen de oorspronkelijke bronnen weer toegankelijk waren gemaakt, werd steeds meer gekeken naar de geleefde spiritualiteit van de franciscanen en hoe je teksten kan vertalen naar de maatschappelijke actualiteit.

Rond 2012 is er een officiële omslag gekomen en is besloten te kiezen voor vier hoofdthema's of pijlers: armoede, duurzaamheid, leiderschap en zorg. Rond deze thema's zoeken we de dialoog tussen de traditie van Franciscus en Clara en de huidige tijd.

In veel Franciscaanse studiecentra wereldwijd wordt nog altijd vooral naar teksten gekeken. De belangrijkste teksten van Franciscus en Clara zijn in het Nederlands vertaald door Gerard Pieter Freeman, dat is de basis. Maar bij ons ligt de nadruk nu ergens anders. Wereldwijd zijn we redelijk uniek in onze werkwijze. Elk jaar staat een van de thema's centraal. Via het netwerk van het FSC en binnen onze 'kenniskring', het Franciscaans Forum (www.franciscaansforum.org), gaan we in gesprek rond een thema en proberen we de belangrijkste vragen boven water te krijgen. In enkele dialoogbijeenkomsten met mensen uit diverse kringen gaan we hierover verder in gesprek. Hierdoor komen de lijnen bij elkaar. Dit mondt meestal uit in een bundel met artikelen en een congres. Over het algemeen worden

die congressen bezocht door zo'n 50 tot 100 mensen. Het huidige thema 'duurzaamheid' hebben we groots aangepakt. We gaan hier ook twee jaar mee aan het werk. Het congres in maart 2020 duurt twee dagen en rond het congres komen er in samenwerking met Luce van Tilburg School of Theology nog enkele publieksactiviteiten zoals een college, een vraag en antwoordsessie en een bezoek aan de Hof van Lof (kloostertuin in Megen). Bij de voorbereidingen zijn professionals uit de wereld van duurzaamheid betrokken, mensen uit de wetenschap en ook franciscaanse religieuzen.

Een van de andere thema's is leiderschap. Wat is de franciscaanse invalshoek daarin?

We denken daarbij bijvoorbeeld aan exemplarisch of voorbeeldig leiderschap. Het gaat dan niet per se om heiligen of religieuze personen, maar meer algemeen. Franciscus en Clara zijn zelf grote spirituele voorbeelden. Clara was echt wat je nu zou noemen een 'powervrouw'. Een voorbeeld van Franciscus is het verhaal over een medebroeder die honger had en moeite had met het vasten. Franciscus gaat samen met hem wat peterselie eten. Hij neemt de schaamte van de medebroeder weg door met hem mee te gaan en ook wat te eten. Dat is voorbeeldig leiderschap.

Maar we vragen mensen ook wie ze nu een voorbeeldige leider vinden in bijvoorbeeld hun eigen omgeving. Zelf denk ik dan aan een decaan in mijn omgeving, die ondanks zijn drukke werk altijd tijd maakt om even met je te praten of je e-mail te beantwoorden. Die oprecht geïnteresseerd is in hoe het met je gaat en waar je mee bezig bent.

Na duurzaamheid zullen we ons bezighouden met zorg. De thema's keren steeds terug. Toen we in 2012 begonnen met duurzaamheid was

Duurzame duurzaamheid
Ecologische bekering en betrokkenheid

Tweedaags congres met boekpresentatie

Donderdag 12 maart 2020
Vrijdag 13 maart 2020

Franciscaans Studiecentrum
Tilburg School of Catholic Theology
Catharijneconvent, Utrecht

Franciscaans Studiecentrum
voor spiritualiteit, theologie en geschiedenis

Tilburg School of Catholic Theology

TILBURG UNIVERSITY

Understanding Society

dat thema nog niet zo actueel als nu, door de stikstofcrisis en Laudato Si'. We volgen steeds de maatschappij, elke keer is er toch weer een nieuwe context.

Hoe ziet de toekomst van het FSC eruit?

In het FSC werken op dit moment twee fulltime theologen, drie jaar geleden waren dat er nog vier. Financieel gezien is de toekomst onzeker. Bij de oprichting hebben de stichters veel geld in een potje gedaan. Nu krijgen we nog wel eenmalige bijdragen vanuit diverse religieuze instituten en ook via de PIN. Het

aantal minderbroeders neemt af. Het zou mooi zijn als er enkele jongere franciscanen bij ons zouden kunnen komen, maar zij zijn ook nodig in de orde zelf. Het aantrekken van een geschikte promovendus is erg moeilijk.

Zelf heb ik destijds als postdoc drie jaar voor het FSC kunnen studeren op de franciscaanse deugden. Ook toen dacht ik al na over de betekenis van de franciscaanse spiritualiteit voor deze tijd, zoals nu bij de vier hoofdthema's armoede, duurzaamheid, leiderschap en zorg.

Krijn Pansters | foto: Erica Op 't Hoog

Is er samenwerking met de andere wetenschappelijke instituten van de religieuzen?

Via de Werkgroep Overleg Instituten is er een goed contact. Het zou goed zijn als dat contact blijft. Dit heeft in het verleden ook regelmatig tot gezamenlijke studiedagen en bundels geleid. Maar eerlijk gezegd ben ik bang dat als er niemand deze kar gaat

siteit van Tilburg (nu in Tilburg en Utrecht). We verzorgen hier colleges over franciscaanse spiritualiteit.

Maar daarnaast geven we ook graag lezingen bij bijvoorbeeld parochies of rotaryclubs, o.a. over Laudato Si'. Ook bij andere maatschappelijke groepen komen we hierover graag spreken. We staan nadrukkelijk open om met hen in gesprek te gaan over de vier

trekken, dit minder wordt. Alle instituten zijn klein en zijn begrijpelijkerwijs erg met hun eigen thema's bezig.

Op wie richt het Franciscaans Studiecentrum zich?

In eerste instantie is dat op de franciscaanse achterban. De leden van de eerste, tweede en derde orde en de franciscaanse beweging dus. We organiseren daar ook een kadercurriculum voor.

Een tweede doelgroep zijn de studenten van de theologische faculteit. Het FSC is vanaf het begin verbonden geweest met de theologische faculteit van de univer-

hoofdthema's. Juist de afwisseling van studie en de dialoog met kerk en samenleving maken dit werk boeiend.

We zien dat er in de samenleving behoefte is aan meer verdieping. De inspiratie van Franciscus en Clara blijft actueel. Franciscus draaide de wereld op zijn kop als je bijvoorbeeld kijkt naar structuren van arm en rijk. In zijn broederschap was iedereen gelijk. Ook had hij van meet af aan een groot respect voor zusters, met name Clara. Hij is een voorbeeld van inclusie, want tot zijn broederschap behoorden mannen, vrouwen en andere schepselen. Dat is een boodschap van blijvende waarde.

ERICA OP 'T HOOG

Meer informatie over het Franciscaans Studiecentrum en het congres Duurzame duurzaamheid en overige activiteiten op: www.franciscaans-studiecentrum.nl

Het Franciscaans Studiecentrum wordt financieel ondersteund door de religieuzen onder andere door bijdragen via KNR-PIN